

האוניברסיטה העברית בירושלים
The Hebrew University of Jerusalem

למשפטים

המכון לקרימינולוגיה

שיטות מחקר בקרימינולוגיה (מסלול אי ומסלול ב') 61815

תשע"ד

ד"ר ברק אריאל

מבחן מועד א'

10.02.2014

הנחיות כלליות:

1. משך הבחינה: שעתיים
2. אין להכניס כל חומר עזר לבחינה
3. עליך להשיב על כל השאלות, תוך הקפת התשובה הנכונה בעיגול (יש תשובה נכונה אחת בלבד לכל שאלה)
4. בסיום הבחינה יש להגיש את השאלון על כל מרכיביו

בהצלחה!!!

1. אחת הבעיות בביצוע ריאיון פנים מול פנים הינה :

- א. רמת הרצייה המחקרית (Research Desirability) שמפגינים מראיינים בעיקר סביב שאלות רגישות.
- ב. זמינות מראיינים מיומנים.
- ג. תמותה מחקרית.
- ד. האפשרות להטיה באמצעות רצייה חברתית (Social Desirability) שמפגינים מראיינים בעיקר סביב שאלות רגישות.

2. איזה מן ההיגדים הבאים הוא המדויק ביותר, כשמדובר במדידת יעילותן של התערבויות ככלי למניעת פשיעה ועבריינות?

- א. יש צורך במחקר ארוך טווח, עם בדיקת המשתתפים בתוכנית לפני ואחרי הפעלתה
- ב. יש צורך במחקר עם מספר רב של משתתפים
- ג. יש צורך בקבוצת ביקורת
- ד. כיום אין כל דרך להעריך יעילות של תוכניות למניעת עבריינות

3. אפקט "הות'ורן" (Hawthorne Effect) - כפי שנמצא במחקר על המפעל בו שונו תכני ההתערבות לצורך שיפור יעילות העבודה - הינו :

- א. תופעה המקשה על ההבחנה בין השפעת המניפולציה לבין השפעת מערך המחקר, על תוצאותיו.
- ב. תופעה המקשה על ההבחנה בין מחקר תאורטי למחקר יישומי.
- ג. תופעה המקשה על הנחקרים להתנהג בדרך שהחוקר מצפה מהם שיתנהגו בה.
- ד. תופעה הקשורה למוכנות של הנבדקים לעשות כל דבר שיתבקשו.

4. בכל הקשור לניבוי מסוכנות, מחקרים מראים כי :

- א. ניבוי קליני מהימן יותר מהניבוי הסטטיסטי
- ב. ניבוי סטטיסטי מהימן יותר מניבוי קליני
- ג. הניבוי הסטטיסטי והניבוי הקליני שניהם אמינים באותה המידה
- ד. הניבוי הסטטיסטי והניבוי הקליני שניהם מהימנים באותה המידה

5. במסגרת מחקר מוזמן על-ידי הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, התבקש המדען הראשי להעריך את מידת היעילות של 2 מצלמות מהירות שהותקנו בינואר 2013 בכביש 6. בהצעת המחקר שכתב המדען, הוצע מערך מחקר המתבסס על השוואה של מספר התאונות הכללי ונזקיהן בגוף ובנפש בכביש 6 בשנה שקדמה להתקנת המצלמות, בהשוואה למספר התאונות ונזקיהן במהלך השנה שלאחר התקנת המצלמות.

מערך המחקר שהציע המדען הינו מסוג:

- א. מערך לפני-אחרי ללא אזור/קבוצת ביקורת.
 - ב. ניסוי רנדומאלי מבוקר.
 - ג. סקר שביעות רצון טלפוני.
 - ד. סקר שביעות רצון אינטרנטי.
6. בניסויים רנדומאליים מבוקרים, מדידת הערכים של משתנים שונים לפני הפעלת ההתערבות/ מניפולציה נדרשת לשם:
- א. אפשרות לתאר את המדגם ולהעריך את התוקף החיצוני של הממצאים.
 - ב. אפשרות לבדוק שהרנדומיזציה "עבדה".
 - ג. אפשרות לזהות הבדלים שונים בין קבוצת הניסוי לקבוצת הביקורת, העשויים להתרחש באופן מקרי על-פי כללי ההסתברות.
 - ד. כל התשובות נכונות.
7. בסקר המבוסס על שאלון דיווח עצמי ציינו רוב הסטודנטים שהם לא נוהגים כלל לשוחח בטלפון הסלולרי כאשר הם נמצאים בספרייה. אולם, בתצפית שנערכה בנושא התגלה כי רוב הסטודנטים בספרייה נוהגים לשוחח רבות בטלפון הסלולרי. השוני בתוצאות נובע בעיקר:
- א. מבעיית השימוש בכלי מחקר שונים, כלומר, בשאלון ובתצפית, אף ששניהם אמינים ברמה גבוהה.
 - ב. מבעיית דגימה, כלומר, של סטודנטים וספריות.
 - ג. מבעיית השימוש בשאלות הבודקות עמדות אשר אינן משקפות בהכרח את ההתנהגות.
 - ד. מבעיית היעדר השימוש בניסוי מבוקר.

8. דגימה פרופורציונאלית :

- א. מתייחסת לדגימה הסתברותית.
- ב. ניתן להסיק ממנה על כלל האוכלוסייה.
- ג. מתייחסת לדגימת שכבות וגם לדגימת מיכסה.
- ד. תשובות א' ו-ג' נכונות.

9. הגדרה אופרציונלית (תפעולית) :

- א. מאפשרת מדידה.
- ב. מסבירה את הנאמר בהגדרה הנומינלית.
- ג. מגדירה את סולם המדידה של המשתנים.
- ד. כל התשובות נכונות.

10. ההבדל בין דגימת אשכולות לבין דגימת נוחות הוא :

- א. דגימת אשכולות הינה בלתי-הסתברותית ודגימת נוחות הינה הסתברותית.
- ב. בדגימת אשכולות תמיד יש מסגרת דגימה זמינה, ובדגימת נוחות אין מסגרת דגימה כזו.
- ג. דגימת אשכולות הינה הסתברותית ודגימת נוחות הינה בלתי-הסתברותית.
- ד. תשובות ב' ו-ג' נכונות.

11. החיסרון העיקרי בתצפית משתתפת (Participant Observation) הוא :

- א. החוקר מרגיש כזר בין הנבדקים ורוכש לו אויבים רבים.
- ב. החוקר הוא כמו "זבוב על הקיר" ולכן הוא לא יכול להיטמע בקבוצה הנחקרת ולהיות "אחד משלהם".
- ג. קיימת סכנה שהחוקר יהפוך לפחות אובייקטיבי.
- ד. מידת מעורבותו של החוקר היא מאוד לא גמישה.

12. החשיבות של התצפית כשיטת מחקר במדעי החברה היא :

- א. בהיותה שיטה המאופיינת באינטראקציה חד-כיוונית בין החוקר לנחקר.
- ב. בהיותה שיטה לאיסוף נתונים בזמן התרחשותם.
- ג. בהיותה שיטה פולשנית וזולה יחסית.
- ד. בהיותה שיטה מהירה לאיסוף נתונים כמותיים ואיכותניים גם יחד.

13. המונח "סטטיסטי" לפי Cox & Fitzgerald מתייחס ל :

- א. ערך התופעה הנחקרת באוכלוסייה.
- ב. ערך התופעה הנחקרת במדגם.
- ג. ערך המתקבל מדגימה בלתי-הסתברותית.
- ד. אף תשובה אינה נכונה.

14. הסיכון להשפעת תופעת "ההבשלה" (maturation) עולה :

- א. ככל שגדל טווח הזמן בין בדיקה א' לבדיקה ב' במחקר מסוים.
- ב. ככל שמערך המחקר מורכב יותר והתמותה המחקרית רבה יותר במחקר מסוים.
- ג. ככל שקטן טווח הזמן בין בדיקה א' לבדיקה ב' במחקר מסוים.
- ד. ככל שהנחקרים מעוניינים "לרצות" יותר את החוקר/הנסיין במחקר מסוים.

15. הקדמה נאותה לשאלון בסקר הנה בעלת חשיבות רבה מכיוון שהיא :

- א. מעוררת שיתוף פעולה ומוטיבציה בנבדקים.
- ב. מסייעת בניטרול תגובת 'הרצייה החברתית' (Social Desirability).
- ג. מבהירה לנבדק את נושא הסקר.
- ד. כל התשובות נכונות

16. חוקר בעל מוניטין עולמי ביקש לחקור באמצעות שאלון דיווח עצמי את התפלגות עבירות השחיתות בקרב רופאי השיניים, שנדגמו במדגם אקראי של תושבי מדינת ישראל. נקודת החולשה המרכזית במחקר היא:

- א. אין מספיק רופאי שיניים בישראל לצורך מחקר מסוג זה.
- ב. כלי המחקר.
- ג. המדגם אינו מייצג את האוכלוסייה הנחקרת.
- ד. מוניטין החוקר.

17. חוקר המעוניין שנבדקים יביעו עמדה חד-משמעית. בתשובתם לשאלה:

- א. ייתן מספר זוגי של תשובות אפשריות.
- ב. ייתן מספר אי-זוגי של תשובות אפשריות.
- ג. יבקש מהנבדקים לדרג את התשובות רק באופן מוחלט ולא באופן יחסי.
- ד. ימנע משימוש בשאלות השלכה וישאל שאלות ישירות בלבד.

18. חוקר צעיר התעניין בבחינת השפעת החשיפה לשמש בקרב המצילים בבריכות העירוניות. החוקר החליט לבדוק זאת מידי שנה בחודש אוגוסט, במהלך 5 שנים ברציפות. לפיכך, חוקר זה בחר:

- א. במערך מחקר מעין-ניסויי.
- ב. במערך מחקר קוהורט.
- ג. במערך מחקר ניסויי.
- ד. במערך מחקר פאנל.

19. טעות הדגימה (Sampling Error):

- א. מבטאת את המרחק שבין הפרמטר במדגם לפרמטר באוכלוסייה.
- ב. מתייחסת לטעויות המקריות הנוצרות בתהליך הבחירה בדגימה לא הסתברותית.
- ג. מבטאת את הפער בין תכונות המדגם שנבחר לבין תכונות האוכלוסייה שאותה אמור לייצג מדגם זה.
- ד. מתייחס לטעויות הנובעות משאלות לא ראויות בקרימינולוגיה

20. ישראל החוקר מבקש לבחון את שיקול הדעת השיפוטי במטרה ללמוד על השיקולים בהתוויית העונש בעבירות פליליות. פנייתו להנהלת בתי המשפט בבקשה לראיין שופטים נענתה בשלילה. אולם ישראל לא רואה בכך מגבלה, ובהצעת המחקר לעבודת התזה ציין שכדי ללמוד על שיקול הדעת השיפוטי הוא יראיין 20 סנגורים ו-20 תובעים, העוסקים בפלילים. ישראל הוסיף ונימק שסנגורים ותובעים מתראים לעיתים תכופות עם שופטים, ומכירים היטב את האופן בו הם מקבלים החלטות. ולכן ניתן ללמוד מראיונות עומק עימם כיצד שופטים מקבלים החלטות. שיטת הדגימה אותה הציע ישראל הינה:

- א. דגימת מכסה.
- ב. דגימת נוחות.
- ג. דגימת שיפוט.
- ד. דגימה פרופורציונאלית.

21. ישראל עורך מחקר לבחינת רמת הענישה בעבירות אלימות בבתי המשפט בישראל בשנת 2012. בשלב הראשון סיווג ישראל את כלל בתי המשפט בהתאם למחוז השיפוט הגאוגרפי אליו הם משויכים. בשלב השני דגם ישראל שלושה מתוך ששת מחוזות השיפוט הארציים. בפנייה למזכירות בתי המשפט הארצית, קיבל ישראל רשימה של כלל תיקי העבירה אשר נשפטו בכל אחד משלושת המחוזות שדגם להלן:

מחוז	מספר תיקים
דרום	300
תל-אביב	1000
ירושלים	700

לאחר קבלת הרשימה דגם ישראל 100 תיקי עבירה באופן אקראי בתוך כל אחד משלושת מחוזות השיפוט. מהי שיטת הדגימה בתיאור המקרה הנוכחי:

- א. דגימת אשכולות רב-שלבית.
- ב. דגימת אשכולות אקראית ופרופורציונאלית.
- ג. דגימת מכסה.
- ד. דגימת שכבות אקראית לא פרופורציונאלית.

22. לאילו מבין מערכי המחקר הבאים נייחס תוקף-פנימי גבוה יותר :

- א. מחקר שדה איכותני.
- ב. מערך לפני אחרי עם "הפרעה" על פני ציר הזמן, ללא קבוצת ביקורת.
- ג. מדגם אקראי של 500 נבדקים מהאוכלוסייה הכללית.
- ד. ניסוי רנדומאלי מבוקר המתקיים בסביבה הטבעית של הנחקרים.

23. לפי פרופ' דיוויד ויסבורד ואחרים, ההגדרה המדעית של "נקודה חמה" במחקר הינה :

- א. אזור גאוגרפי בגודל של עיר, עם מספר גבוה מאוד של אירועי פשיעה
- ב. אזור גאוגרפי בגודל של שכונה, עם מספר גבוה מאוד של אירועי פשיעה
- ג. אזור גאוגרפי בגודל של מקטע רחוב קצר או הצטלבות של מספר רחובות, עם מספר גבוה מאוד של אירועי פשיעה
- ד. אף תשובה אינה נכונה

24. מהי סיבתיות במחקר?

- א. (1) הוכחת קיומו של קשר בין שני משתנים; (2) הוכחת יחסיות בין המשתנים; (3) היעדר הסברים חלופיים לקשר בין המשתנים
- ב. (1) הוכחת קיומו של קשר בין שני משתנים; (2) הוכחת קדימות בזמנים; (3) היעדר הסברים חלופיים לקשר בין המשתנים
- ג. (1) הוכחת קיומו של קשר בין לפחות שלושה משתנים; (2) הוכחת קדימות בזמנים; (3) היעדר הסברים חלופיים לקשר בין המשתנים
- ד. (1) הוכחת קיומו של קשר בין שני משתנים; (2) הוכחת תיאוריה; (3) היעדר הסברים חלופיים לקשר בין המשתנים

25. **מחקר גישוש (Exploratory study) הינו:**

- א. מחקר שמטרתו להכיר תופעה אשר לגביה ידוע מעט מאוד.
- ב. מחקר שמטרתו לבחון נושא שלגביו הצטבר מידע רב המאפשר ביצוע מחקרים נוספים.
- ג. מחקר שמטרתו ניסוח בעיות או השערות למחקרים עתידיים.
- ד. תשובות א' ו- ג' נכונות

26. **מטרת השימוש בתרחישים (vignettes) הינה:**

- א. לזהות את ההתנהגות המשוערת של הנבדק בהתאם לעמדתו לגבי התופעה הנחקרת.
- ב. לזהות את ההתנהגות המשוערת של הנבדק בהתאם לתצפית שנערכת עליו.
- ג. לנבא את ההתנהגות של הנבדק לגבי תופעת האלימות הנחקרת בקרימינולוגיה.
- ד. לנבא את ההתנהגות של הנבדק לגבי תופעת השימוש בסמים הנחקרת בקרימינולוגיה.

27. **ממה שנלמד בקורס על מדידת יעילות, איזה מן ההיגדים הבאים הוא המדויק ביותר:**

- א. השימוש בשיעור העבירות המפוענחות על-ידי המשטרה כמדד ליעילות המשטרה הינו ראוי, ואין טוב ממנו
- ב. השימוש בשיעור העבירות המפוענחות על-ידי המשטרה כמדד ליעילות המשטרה אינו ראוי; מדד טוב יותר יהא שיעור העבירות שהמשטרה הצליחה למנוע
- ג. השימוש בשיעור העבירות המפוענחות על-ידי המשטרה כמדד ליעילות המשטרה אינו ראוי; מדד טוב יותר יהא שיעור העבירות שהמשטרה העתיקה למקומות אחרים.
- ד. השימוש בשיעור העבירות המפוענחות על-ידי המשטרה כמדד ליעילות המשטרה אינו ראוי; מדד טוב יותר יהא שיעור העבירות שבתי המשפט הצליחו למנוע באמצעות ענישה מחמירה.

28. **מערך מחקר קלאסי מורכב:**

- א. מקבוצת ניסוי וקבוצת ביקורת.
- ב. משתי קבוצות שנחשפות לניסוי.
- ג. משתי קבוצות שאינן נחשפות לניסוי.
- ד. אף תשובה אינה נכונה.

29. **משתנה אמפירי הוא :**

- א. משתנה שקיבל הגדרה נומינלית וכן הגדרה אופרציונלית.
- ב. משתנה אינטרוולי שהוא בהכרח משתנה כמותי בדיד.
- ג. משתנה אינטרוולי שהוא בהכרח משתנה כמותי רציף.
- ד. משתנה בעל משמעויות תיאורטיות נרחבות.

30. **ניתוח שניוני (secondary data analysis) הינו :**

- א. ניתוח חוזר של נתונים אשר לא נאספו על-ידי החוקר בעצמו.
- ב. סקירה איכותנית ואקראית של הספרות המחקרית תוך שימוש בקריטריונים ברורים לזיהוי המחקרים הכלולים בסקירה.
- ג. נורמה ציבורית ואקדמית ולפיה חוקר אקדמי מוסר נתונים שאסף לידי חוקרים אחרים או מאגר מידע ציבורי.
- ד. סקירת ספרות שיטתית המאפשרת לנו להעריך האם קיים קשר בין שני משתני מפתח, אשר הספרות המחקרית מדווחת על ממצאים סותרים לגבי אופי הקשר ביניהם.

31. **פרופ' מהיימן בנה כלי מדידה לתוקפנות והשתמש בו לשביעות רצונו. פרופ' מתקף אף הוא השתמש בכלי מחקר זה אך גילה שאין יציבות ועקביות בציוני התוקפנות שהופקו ממנו, בהעברות חוזרות לגבי אותם נבדקים. לפיכך, ניתן לומר כי :**

- א. כלי המדידה אינו מהימן אך תקף.
- ב. כלי המדידה מהימן ותקף.
- ג. כלי המדידה מהימן אך אינו תקף.
- ד. כלי המדידה אינו מהימן ואינו תקף.

32. **קרימינולוגיה מבוססת-ראיות הינה גישה של :**

- א. שימוש בנתונים אמפיריים מהימנים לצורך ניבוי, זיהוי ומניעת פשיעה וסטייה
- ב. שימוש בידע מקצועי וניסיון של שוטרים לצורך ניבוי, זיהוי ומניעת פשיעה וסטייה
- ג. שימוש במפות לצורך ניבוי, זיהוי ומניעת פשיעה וסטייה
- ד. שימוש בפרופילאות לצורך ניבוי, זיהוי ומניעת פשיעה וסטייה

33. הרקע התיאורטי של החוקר משפיע על:

- א. דגשי המחקר שיבצע החוקר
- ב. הפרשנות שייתן לנתונים
- ג. מוכנותו להישען על נתונים רשמיים (למשל הסטטיסטיקה הפלילית הרשמית)
- ד. כל התשובות נכונות

שיטות מחקר בקרימינולוגיה – מבחן מסכם: דף תשובות

										מספר תעודת זהות:
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------------

אנא הקף בעיגול את התשובה הנכונה:

(1) א ב ג ד	(17) א ב ג ד	(34) א ב ג ד
(2) א ב ג ד	(18) א ב ג ד	(35) א ב ג ד
(3) א ב ג ד	(19) א ב ג ד	(36) א ב ג ד
(4) א ב ג ד	(20) א ב ג ד	(37) א ב ג ד
(5) א ב ג ד	(21) א ב ג ד	(38) א ב ג ד
(6) א ב ג ד	(22) א ב ג ד	(39) א ב ג ד
(7) א ב ג ד	(23) א ב ג ד	(40) א ב ג ד
(8) א ב ג ד	(24) א ב ג ד	
(9) א ב ג ד	(25) א ב ג ד	
(10) א ב ג ד	(26) א ב ג ד	
(11) א ב ג ד	(27) א ב ג ד	
(12) א ב ג ד	(28) א ב ג ד	
(13) א ב ג ד	(29) א ב ג ד	
(14) א ב ג ד	(30) א ב ג ד	
(15) א ב ג ד	(31) א ב ג ד	
(16) א ב ג ד	(32) א ב ג ד	
	(33) א ב ג ד	